

ELŐFIZETÉS:

Egész évre . . . 6 ft.
Fél évre . . . 3 ft.
Negyed évre 1 ft. 50 kr.

A lap szellemi részét illető küldemények a szerkesztőnek, anyagiak a laptulajdonosnak küldendők.

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ KÖZLÖNY.

HIRDETESI DIJ:

egy l. hasábján petit sor 10 kr., többzori hirdetésnél olcsóbb. Nyitlatter sorra 25 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél 30 kr. A hirdetések Bittermann Nándor nyomdájában és a szerkesztőnél fogadtatnak el.
Kéziratok nem küldetnek vissza.

Egyes szám ára 10 kr.

Megjelenik minden kedden és pénteken.

Egyes szám ára 10 kr.

Alispáni jelentés.

Méltóságos Főispán Ur!
Tekintetes megyei közgyűlés!

A folyó évi június hó 26-án tartott II-ik évnegyedes rendes közgyűlés óta történekről van szerencsém jelentésemet a következőkben előterjeszteni:

I. A központi és járási tisztviselők tőlük telhető szorgalommal teljesítették kötelességüket.

II. A megyei házi pénztárt és az abban kezelt alapokat, úgy a megyei árvapénztárt — az előírt módon havonként megvizsgáltam és teljesen rendben találtam.

III. A közmunka alap múlt évi hátraléka az elmúlt közgyűlés alkalmával még kitett . . . 37259 fnt 60¹/₂ kr.
erre befolyt . . . 17387 fnt 88 kr.
leírásba hozott . . . 282 fnt 37 kr.
a múlt évi hátralék tehát még 19589 fnt 35 krt tesz ki.

A folyó évre az építési segélyezések levonásával előíratott . . . 275184 fnt 20 kr.
erre a mai napig befolyt . . . 58842 fnt 54 kr.
a hátralék . . . 216341 fnt 66 kr.

Meg kell azonban jegyezni, hogy az idei befizetések csak két hét óta vettek kezdetüket s valódi folyamukba most jöttek.

IV. A székházépítési alap hátraléka az elmúlt közgyűlésen . . . 11981 fnt 52 kr.
vált, erre időközben befolyt . . . 2522 fnt 95 kr.
leírásba hozott . . . 65 fnt 69 kr.
a valódi hátralék tehát mai napon még 9392 fnt 88 krt tesz ki.

Ezen hátralék behajtására nézve a szükséges intézkedések megtétettek.

V. Az 1881. évi közpénztári számadásokról — az utolsó közgyűlés alkalmával még hátralékban volt 2 db, ezek közül Karavukováé beterveztetvén, csak Szenttamásé van hátralékban.

Az 1882. évi közpénztári számadásokról hátralékban volt 23 db, ezekből befolyt 18 db, hátralékban van 5 db.

A múlt közgyűlés alkalmával a közigazgatási számvevősnél vizsgálat alatt maradt az 1882. évi számadásokról 86 db, ehhez jött időközben 18 db, egészen tehát volt 104 db; ezekből a mai közgyűlésen előterjesztetik 25 db, megvizsgálatott és észrevételeztetett 14 db, marad vizsgálat alatt 65 darab.

VI. A műutak közül a zombor-kernyai műutnak a zombori vámháztól — a zombori határ végén lévő esárdáig terjedő és folyó évi október 1-ére elkészíteni kötelezett első 10257 mtr hosszú szakasza már teljesen elkészült és folyó évi szeptember hó 15-én felülvizsgálatván, a forgalomnak átadott.

A kula-verbázi utvonat, annak a verbázi vasuti állomásig és Ferenc-esatorna rakpartjág kiterjedő kiágazásaival együtt szinte elkészült, — annak felülvizsgálata a legközelebbi napokban fog kitűzteni.

A zombor-kernyai utnak folytatódó része Kernya községén át Uj-Szivac irányában, nem kevésbé a szivac-cservenkai utszakasz is szorgos munka alatt áll.

A folyó évi ápril hó 17-én tartott rendes közgyűlésen engedélyezett vasuti-, csatornai- és gőzhajózási állomásokhoz vezető vonalrészek közül a topolyai, kulai, apatini és bezdáni a folyó évi szeptember hó 1-én tartott alkutárgyalásnál biztosították és pedig:

1. A topolyai kálváriától az ottani vasuti indóházig terjedő 2356 folyó méter hosszú utnak 5.5 m. széles homokágyzatba rakott hasított köveivel kiépítéssel 41800 fnt és ugyanazon utnak esetleges kőalappal felső kavics réteggel kiépítése 33.000 forint vállalati árban, vagy is folyó méterenkint 17 fnt 74 kr. illetve 14 fnton.

2. A bezdáni gőzhajóállomástól az ottani kavics ut végéig terjedő 156 folyó méter hosszú utrésnek 5.7 méter szélességben leendő kiépítése 2208 fnt 20 kr. vállalati árban vagy is folyó méterenkint 14 fnt 17 krért.

3. A kula községén átvonuló műuttól a Ferenc-esatorna rakodó helyéig és onnan a tulparton lévő egyenes utcán odább terjedő 701.2 méter 5.5 szélességben 10808 fnt 71 kr. vagyis folyó méterenkint 15 fnt 41 krron.

4. Az Apatin községben hiányossá vált 2028 mtr hosszú kövezet kijavításáért folyó méterenkint 3 fnt 82¹/₂ kr. 1000 hossz méter új hasított kövezésért folyó méterenkint 11 fnt 04¹/₁₀ lettek biztosítva; melyek közül a topolyai vasuti lejáró földmunkáinak befejezése tegnapi volt kilátásba helyezve a földmunka átvételét a beépítés nyomban követendő, az apatini és kulai hasított kömunkák folyamatban vannak és a bezdáni csatorna-híd a forgalomnak átadtván, az ottani gőzhajó állomáshoz vezető rövid utszakasz elkészülte is még ez év folyamán remélhető.

Csupán az ó-becei gőzhajó állomáshoz vezető ut kiadása nem sikerült; mert a folyó méterenkint igénybe vett 28 fnt 62¹/₂ krt mint az elsoroltakhoz képest felette magas árt, a gazdasági választmány el nem fogadhatta, ezen utvonat biztosítására tehát folyó hó 12-ikére újabb árlejtést és alkutárgyalást tüzetem ki.

A villovói töltés ut és híd munkálatai is már előre haladtak, az ottani közlekedés ezen fő érintkezési vonalon rövid idő alatt teljesen helyre lesz állítva.

Ezeket kívül mint a tekintetes megyei bizottmány meggyőződhetett az ide előirányzat alapján számos természetes utvonat és híd kijavítása, megújítása vagy gyökeres helyreállítása lett elrendelve és foganatosítva, az ide vonatkozó még folyamatban lévő munkák az évszak előrehaladta következtében befejezésükhöz közelednek.

A műutak fenntartására nézve, már a múlt ülésben volt szerencsém jelenteni, hogy a szerzett tapasztalatok alapján folyam-kavics beszerzésén fáradozom, az ide vonatkozó tárgyalások, a folyó szeptember hó 1-én tartott gazdasági ülésen eredményre vezettek, a mennyiben Horváth és Formayer vállalkozókkal, a kihordás és kirakással egyetemben — (a kedvezőbb díj tétel alá eső újvidék-járeki és újvidék-futtak-palánkai utvonalak kivételével) — sikerült az összes megyei utakra a szükséges mennyiségű kavicsot megvásárolni méterenkint 5 fnt árban biztosítanom.

A Ferenc-esatorna részvény-társulat pedig — a csatornai lejárók és rakpartok kiépítése és az ahoz vezető utak fenntartására a megyei utakra szükséges építési anyagoknak díjtalan behordásán kívül, 1 kr. métermázsánkénti kövezetdíjat helyeztet kiállításba.

Végül ide vonatkozólag még van szerencsém jelenteni, hogy a bajmoki és nemes-militicsi vasuti lejárók végfelülvizsgálata és leszámolása, ugy Cservenkán, a telecskai magaslatról a Ferenc-esatornára vezető megyei segélyvel kiépítés alá vett hasított kőut elkészült; — az ó kanzsai 3 évre előirányzott hasított és kocka köves utépítés nagy része már szinte elkészült, — Adán és Zentán pedig szinte megyei segélyezéssel folytonos haladásban vannak.

VII. A belviz szabályozások közül a „Bega“ vízér tisztítása az aratási időny befejezése után ismét folyamatba tétetett és a futtaki uradalom birtokain már befejezésre jutván, most a petrováci határon folyik a munka, mely remélhetőleg még a tél bekövetkezése előtt be fog fejeztetni.

Az előbb hódásgh-verbázi, most keresztur-verbázi árok kitisztítása és helyreállítására vonatkozó első foku határozatot folyó évi szeptember hó 29-én hoztam meg, s ha az érdekeltek saját érdekeiket helyesen felfogva szükségtelen akadályokkal eljárásomat meg nem akasztják, egy hó alatt ezen 9927²²¹/₁₆₀₀ hold termőföld biztosítását célzó vízmű munkálatai is egész erővel lesznek megkezdhetők.

A jegréskai nagy — egészen mintegy 40,000 holdra terjedő belviz területek kiegészítő részének felvétele és a törvényszerű eljárásához szükséges műszaki munkálatok minden irányban folyamatban vannak, azok legnagyobb része még az őz folyamán fog hozzájárulni nagy hátramaradást szenvedtek abban, hogy Inngen László és Keller kulturmérnökök öt heti fegyvergyakorlatra voltak kénytelenek bevonulni, — és hogy ennek következtében csak Lisznyai Tihamér kerületi kulturmérnök és Gerő Ferenc kulturmérnök urak működhetnek megynék területén.

A zenta-adaí vízmű is nagyobb részt elkészült és már sok káros vizet vitt be a Tiszába.

A fejeztett ártér kiegészített összeírásának kitétele elrendeltetett.

E szerint a kezdetben 245¹⁷⁹/₁₆₀₀ hold vízmentesítésre tervezett vízmű, a zentai határon 503⁸¹⁴/₁₆₀₀ holdra és az adaí határon 408¹¹⁸⁷/₁₆₀₀ holdra, egészben tehát már 912⁴⁹¹/₁₆₀₀ holdra fogja jótékonyágát kiterjeszteni.

A Torzsa Kucura-Ó-Verbász, kis- és ókéri vízmű megkezdését remélhetőleg legközelebb fogom elrendelni.

A „Bácsér“ szabályozási kérdése pedig az érdekeltségi összeírás befejezése és kitételének lejárata által jutott egy fontos lépéssel előbbre. Igyekeznem fogok lehetőleg még e hó folyamán az ezen szabályozás előfeltételét képező malom kérdéseket rendezni és az ezek kapcsán szükségessé vált újabb érdekeltségi tárgyalást is, a mint egyik kulturmérnök ur ott rendelkezésemre lehet, — kitűzni.

A belviz szabályozási kérdések ily tömege mellett természetesen fogja tartani a tekintetes közgyűlés, — hogy miután a Bogojeva-Karavukova és vajszkai réti földek felvétele is megkezdett, — a „Kigyósér“ és vidékének felvétele minden erőmegfeszítés mellett is, csak a jövő tél és tavasz folyamán fog legjobb esetben napirendre vétetethni.

VIII. Megyénk lakosainak higgadságáról kölcsönös jogaik kellő méltatásáról tanuskodik azon példás rend, mely (a szokásos büntényeken kívül) fájdalom! az ország több részének megbélyegzésével tapasztalt zsidó üldözésből folyó igazgatóság közepette is nemcsak rendkívüli intézkedést szükségessé nem tett, sőt a legérbébb felügyelet mellett is legkisebb kifogásra vagy felszólalásra jogos okot nem szolgáltatott.

Hiszem, hogy a megyei közönség a különböző vallásfelekezetek közötti békés egyetértést a jövőben is megóvandja s ez által ezen megye reputációját és saját felvilágosodottságát a lakosság minden rétegében folyton igazolni fogja.

A zombori és újvidéki szakasz parancsnokságtól nyert hivatalos értesítés szerint a megye területén folyó évi június hó 20-ikától október hó elsőjéig követtető büntények és kihágások követtettek el:

A büntény neme	A zombori szakaszparancsnokság területén		Az újvidéki szakaszparancsnokság területén		Összesen	
	előfordult	kiderített	előfordult	kiderített	előfordult	kiderített
Gyilkosság	4	4	—	1	—	5
Rablógyilkosság	—	—	—	1	—	—
Rablás	2	2	—	1	—	3
Betörés és lopás	13	3	10	1	—	14
Lopás és tolvajlás	67	34	33	31	15	98
Emberölés	3	3	—	1	—	4
Gyújtogatás	3	3	—	2	—	5

Tüzeset ismeretlen okokból előfordult összesen 56 Ebből 39 a zombori és 17 az újvidéki szakaszparancsnokság keretében.

Ha ezen eredmény nem teljesen megnyugtató, úgy azt méltóztassék azon körülménynek betudni, hogy a zombori m. kir. csendőr szakasznál, melynek létszáma 104, tényleg még mindig csak 71, és az újvidékinél, melynek létszáma 78 csupán 50 és így a tényleg 182 emberben rendszeresített csendőr állomány helyett, csak 121 csendőrünk van, vagyis ismételt előterjesztéseink dacára még mindig 61 ember hiányzik.

IX. A közegészségi állapot az elmúlt évnegyedekhez képest teljesen kielégítő volt, — a vörheny, himlő és hagymáz csak egyes községekben szórányosan jelentkezett.

A vörheny csak Bresztovác községében lépett fel veszélyesebb alakban, hol 17 beteg közül 9 felgyógyult, 6 meghalt és 2 gyógykezelés alatt maradt; a hagymáz Cservenka községében uralgott, hol 32 beteg közül 19 felgyógyult, 7 meghalt és 6 gyógykezelés alatt maradt.

Az egészségi viszonyok javulását leginkább igazolja azonban azon körülmény, hogy az elmúlt évnegyedben mindkét nemből született 6045 és meghalt 3665 egyén és hogy a szerint a születések 2380 egyénnel mulják felül az elhalási eseteket.

Orvosrendőri boncolás volt 21, — és pedig 7 öngyilkosság, 5 vízbeulás, 1 gyilkosság és 8 véletlen esetből bekövetkezett elhalalozás következtében.

A védhímlőoltás az egész megye területén kielégítő sikerrel fejeztetett be.

A gyógytárak megvizsgálása részben már eszközöltetett, részben pedig folyamatban van.

X. A hasznos házi állatok egészségi állapota az elmúlt évnegyedben ismét nem volt kedvező, mert: f. évi június hó 21-től a mai napig takonykór miatt lezarartott 18 db ló; lépében elhullott 3 ló, 7 szarvasmarha és 52 sertés; — vesztettségben 4 ló és 2 szarvasmarha; — tüdővészben 6 tehén. Gyógykezelés alatt maradt: 1 takonykóros ló, 2 lépében sinlődő tehén, és 959 db juh himlőben.

A többi házi állatok között ragályos betegség nem fordult elő.

XI. Az 1885-ik évben Budapestten rendezendő általános országos kiállítás kerületi kereteinek előkészítése e megyében már kezdetét vette, a mennyiben Zichy Jenő gróf vezetése alatt a központi végrehajtó bizottság kiküldötté már Baján és Szabadkán megjelentek, e hó 9-én Zomborba érkeznek és csakhamar Újvidékre is elkerülendnek; Baján és Szabadkán Ó Méltósága a főispán ur és az illető szolgabíró urakkal, illetve Zenta város polgármesterével megjelentünk és az illető kerületi bizottságok alakításában részt vettünk, mondanom sem kell, hogy Zomboron kívül, melyre nézve az intézkedések már megtétettek, a lehetőséghez képest Újvidéken is meg fogunk jelenni, hogy a megyei területen alakított 4 kerületi bizottság helyes összeállítására által már most is tőlünk telhetőleg övjük meg az iparosok és gazdák érdekeit és biztosítsuk sokszor megszólt megynék sikerét az ezredvegyes fennállás ünnepélyének bevezetését képező ezen nagy nemzeti kultúrversenynek.

Midőn ezekben az elmúlt évnegyedben történekről jelentésemet befejeznem, kérem a tekintetes közgyűlést, kegyeskedjék azt tudomásul venni.

Zomborban, 1883. évi október hó 5-én.

Schmausz Endre,
alispán.

Választassék-e vagy kineveztessek a községi jegyzőt?

A kérdés nem új; — magam is már legalább 4-5 éve ismerem, mint függő kérdést, de ma is csak ott van, a hol volt, mikor először fölítették, maig megmaradt meg nem oldott függő kérdésnek. Pedig kár

lefeljteni a napirendről, kár őrbe ejtett kezekkel tétlenül és gondatlanul nézni, lesni, mit szül a jövő; — mert a kérdés sokkal fontosabb, végleges megoldása sokkal kívánatosabb, s úgy lehet üdvösebb, mint azt első tekintetre képzelnék. Ki merem mondani a priori, hogy e kérdésnek az adott viszonyok, a kor- és társadalmi fejleményeknek megfelelő helyes megoldása óriási lépések viszik előre a mai jegyzői kar közönségét, t. i. a jegyzői állás reputációjának, a jegyzői kar tekintélyének, társadalmi gradusának, érdemszerinti niveaurá emelését.

De mielőtt ezen állítást indokolnám és álláspontomat jelezném, rá akarok utalni e kérdés történelmére, s ebből igazolni tettemet, mert találtam szükségesnek ezen nem új kérdést újból szövegére hozni.

Ha nem csalódom, 1879. évben a ma is fenálló „Közszégi Közlöny” hasábjain találkoztunk e kérdéssel, a hol is a nevezett szaklap ez idő szerinti jeles szerkesztője, Barta László és egy felső-vidéki — aligha nem Töttösy Gyula — küzdöttek egymással, ellenkező elvi álláspontot foglalván el mindegyik. Barta a választás, Töttösy a kinevezés mellett harcolt. Barta erős alkotmányos érzékkel védte a választási jog szabad gyakorlatát, a nép e legszebb jogát, az alkotmány- és symbolumát, s olyformán vélekedett, hogy a jegyzői kinevezetése és a mi ezzel egy, a szabad választási jognak a néptől való elvonása, végértelmezésében már alkotmányértést, vagy legalább is alkotmányosorítást involválva. És ez bűn. — Igaza lehet. Csakhogy nagyon kvalifikálja és szelidíti e bűnt az, minő alakú lenne e kinevezési rendszer, s hogy az a kinevezés sokszor nem volna-e a polgárságnak, a népek sokkal üdvösebb, mint az a nagyon szépek hangzó szabad választói jog. — Töttösy pedig az „állam minden” eszméjéből kiindulva, a jegyzőt is a nagy államgépzetbe akarná beilleszteni és belőle m. kir. államhivatalnokot gyúrni. Fejtegetéseikre és érveléseikre egyébként már tisztesen nem emlékszem, de annyit tudok, hogy mindketten igen tetszősen vitáztak; annyira, hogy bármelyiket olvastam külön, mindegyiknek igazat adtam volna, míg a contra érvelést nem ismertem.

De ép e plausibilis jellegükben rejlett, azt hiszem gyöngeségük. Ellenkező álláspontot vitatott mindegyik, de egyben találkoztak, egy közös hibában, hogy mind a kettő mellözve a tapasztalat tényeit, ignorálva a legyőző példákban gazdag életet, — tisztán theoretikus elvi harcot harcoltak. Ezért tetszett látszólag mindegyik és ezért nem győzött meg egyik sem, — legalább engem nem. — Pedig hát: „Szürke minden elmélet, zöld az élet arany fája,” mondja Faust.

All ez — ha nem is szó szerinti vonatkozásban — a föltett kérdésre is. Különbem nem akarok e soraimmal vitájkra kritikát írni, csupán csak a vita irányát akartam jelezni és evvel indokolni, miért találtam szükségesnek e kérdést újból fölvetni. Mert én egészen más szempontból, a practicum szempontjából, a tények és gyakorlat logikájával akarok ez alkalommal a kérdéshez hozzászólni.

Ha tán a fentemlített urak vitáját nem egész élethiény characterizáltam, meg fognak bocsátani, mert tisztán emlékezetből reflectálhatok, nem levén módomban évek előtt olvasott cikkeikhez jutni: — különben azt hiszem, hogy a lényegben nem csalódom.

Megyéinkben is fölszínre került már e kérdés. Radimetzky Ferenc, egyetünknek e minden helyes reformért lelkesülő főjegyzője tett indítványt az egyleti közgyűlésen 2 év előtt, hogy az egylet, illetve a megye tegyen fölterjesztést a kinevezési rendszer behozatala érdekében.

Nem tudom, hogy indítványát mivel indokolta, s így nem tudom azt sem, mennyiben találkozom vele; — csak annyit tudok, hogy az egylet az indítványt — ámbár korszerűnek és célzatát kívánatosnak találta — egyelőre félre tenni határozta, míg a qualificationális törvény életbe nem lép.

Kimondom, hogy magam is föltétlen híve vagyok a kinevezésnek. Ilyformán én már csak epigon vagyok e soraimmal; de ha több sikere egyelőre nem is lenne cikkemnek, legalább ébresztőhang akar lenni, mely fölkel a csendes szunnyadásból.

A mit az egylet még két év előtt korainak vélt, azt ma már a tények, a tapasztalat megcáfolhatatlan adatai nagyon megérelelték.

Egy francia bölcs mondja: „Ha nem volna Isten, föl kellene őt találnunk.” Es ez igaz. — A természet, az élet, az ész rákényszeríti az embert, hogy Istent alkosson magának.

En is azt mondom ha semmi sem tenné kívánatosabbá, semmi sem sürgetné a választás megszüntetését és a kinevezési rendszer behozatalát; — úgy épen maguk a választások sürgetik azt.

Ennek a belátásához és kimondásához ugyan nem kell valami nagy bölcsesség; de annyi hasonlatosság még is van az előbb idézett mondáshoz, — hogy ez is igaz.

Majdnem elegendő volna a legközelebb megtartott megyei évnegyedes közgyűlés tárgysorozatába bepillantani, akadnának ott mindjárt tárgyra, mely statistice segitene mondásomat igazolni. Pl.:

31. Drenyovszky Márton és társainak felfolyamodványa a Bajsza községben megtartott jegyző-választás ellen.

41. Mandács György és érdektársai, bacs-ujfalusi lakosoknak felfolyamodványa az ott megtartott jegyző-választás ellen.

44. Galacz István és társai, csonoplyai lakosoknak felfolyamodványa az ott megtartott jegyző-választás ellen.

Ha még ehez hozzávesszük, hogy Bács-Ujfalun talán már 2 év óta és nem tudom hányadszor választanak jegyzőt, s hogy éppen a jegyző-választás a közszégi lakosok belső békéjét teljesen feldúlta, s bárki legyen ott jegyző, annak helyzetét sokára tühételenné tette; — hogy Filippován szintén kétszer választottak; — hogy O-Futtakon 2 választás ellen felfolyamodtak: akkor alig szükséges tovább érvelni a választás ellen.

Hogy a választóknak vagy a felfolyamodóknak van-e igazuk, a föltött döntenek az illetékes fórumok. Az különben mitsem von le a tétel igazságából.

Mert ha a választás csakugyan a tiszta meggyő-

ződésen alapuló választási jog szabad befolyástalan gyakorlatának eredménye volt; akkor rossz fényt vet a felfolyamodók jogérzetére, a kik választó társaiknak szabad választási jogát békóba akarják verni és a saját meggyőződésüket akarják amazokra ostromolni. — Pedig — ámbár nem állíthatja senki, hogy a felfolyamodóknak van igazuk — mégis bizonyos, hogy kifogásaik közt mindenesetre mindenkor lehetne valami megszívlelni valóra akadni. — Mert azt nem hiszem, hogy azok, kik a saját meggyőződésüknek és alkotmányos joguknak felfolyamodás és illetve a választás megsemmisítése által akarnak érvényt szerezni, kik tehát a meggyőződésre és a szabad választási jogra oly nagy súlyt fektetnek; ne tisztelnék a meggyőződést és a szabad választási jogot társaiknál is.

Csakhogy egy öreg hiba van a dologban. És ez az, hogy nagyon szépen hangzik az a szabad választási jog, de csak papíron, elvben. Gyakorlatban, az életben, hiába keresnek azt. Mert bátran kimondhatjuk, hogy alig volt választás a közelmúltban, mely a tiszta meggyőződés, a választási jog szabad gyakorlatának kifolyása és nem egyéb argumentumok (!!) eredménye volna.

Lássunk egy példát. Évek előtt jegyző-választás volt X. községben. Pályázók A. B. C. — A választás alkalmával megválasztják A-t jegyzőnek. C-nek a három között legkevesebb szavazata volt. Felfolyamodnak. A választás megsemmisítetik. Az új választásnál ugyanazok a választók, ugyanazok a jelöltek. A. elbukik és C., kinek előbb legkevesebb szavazata volt, jegyzővé választatik. — Valjon mikor produkálták a választók meggyőződésüket és szabad választói jogukat? . . . Először vagy másodsor . . . Egyszer sem!

Vannak aztán ilyenforma példák is. Pályáznak hárman. Mind a három gyámolítja a polgárok meggyőződését anyagi argumentumokkal (!?) is. — S valjon kit választanak meg? — Megfelel reá a közmondás: „A ki bírja, az marja.” És kik választják meg? A kik előtt a meggyőződésnél, a választási jog szabad gyakorlatánál sokkal kézzelfoghatóbb argumentumok (!) döntenek.

Már hogy az ilyen esetek emelik-e akár a jegyzői állás, akár a jegyzői kar tekintélyét, arra könnyű felelni. — Na, meg magoknak a választó-polgároknak sem valami üdvös. Hogy miért nem, azt bővebben nem szándékom fejtegetni. De ha egyebet nemis emlétek meg, végtelen átkos következményeik az ilyen választások a népre annyiból is, hogy a polgárság teljesen demoralizálatik. — Valóban sokkal átkosabb a választókra ez a rosszul felhasznált jog, mint a mily igazságtalannak képzelné valaki a kinevezést; mert a kinevezetésnél sokszor nem okolhatná később legalább önmagát.

Hogy minő előzetes elvekkel indulnak néha a választásra, jól illusztrálja egy polgár nyilatkozata, a mit saját fülemmel hallottam. Mikor a jegyző haldoklott, tragicomicus beszédrel mulattatta társait: „Mégis jó az Isten, hogy gondoskodik rólunk, mikor rossz börtöm van.”

Az sem rossz, hogy már némely községben nemcsak a bírót, de még a kisbírókat is a kondást is áldomásért választják.

Ha a kinevezés semmi egyéb áldást nem hozna, elég volna az is, hogy ennek az undorító demoralizációnak sirját ásná; — és ez nem volna utolsó eredménye.

Ha tété'emet kimerítően akarnám bizonyítani, nagyon hosszasan kellene lennem.

Mert meg kellene vitatnom a következő kérdéseket: Képes e általában megítélni a választó polgárság, ki t választ meg magának szellemi fejűt? — Miként juthat egy tehetséges és jó törekvésű egyén ily körülmények közt jegyzői álláshoz, ha a divatos argumentálásnál a konkurenciát ki nem állja? — Végül bárki is azért költekezik-e ilyenkor, mert ki dobni való pénze van, vagy pedig a jó aratás reményében vet? stb.

De nem folytatom. Közel eső, még érzékeny sebeket kellene érintenem; egyik-másik még el is kezdene vérezni.

Azt is elhiszem, hogy ez kevés, vagy talán egy megyében sincs meg oly fokban, mint mi nálunk, ez különben természetes is. Ahol körjegyzőségek vannak, s így a szövetségi községek képviselői választanak, ott ily abnormalis állapot nem is lehet. De Bácskában, hol csak egyetlen körjegyzőség van, s e mellett van 121, többnyire igen népes nagy község; ahol néha több választója van egy jegyzőnek, mint egy országgyűlési képviselőnek — már könnyebben megérthető. Különbem ez a mi Bácskánk, mely terjedelmét, népességét és vagyoni viszonyait tekintve, bizony-bizony nem cserélne sok csöpp német fejedelemséggel, — nagyon is sajátos vegyülete a jónak és rosszának. Ime egy szembe öltő példa. Eppen Bácskában, hol a jegyzői egylet virágzik, mint talán sehol; — hol a jegyzői nyugdíj ügye rendezett és előnyös, mint kevés helyen; — hol a jegyzői kar napról-napra intelligensőbb niveaurá emelkedik; — hol a jegyzői intézmény általában majd minden tekintetben példás fejlettségű; éppen itt van ez a szörnyű, törvényellenes, tarthatatlan állapot, mely megnyírálja a fenti előnyök értékét.

Es ez az állapot halad, nő tovább-tovább; gátat vetni a legjobb törekvással is alig lehet; — hiszen Évának az Isten parancsolta, hogy a tiltott fának gyümölcséből ne egyék, — és mégis beleharapott.

Ugy vagyunk, mint az a sokszor megénekelt zombori templom ott a megyepalota szomszédságában; — olyan szépen neki indultak: de mit ér, ha nem tudják vagy nem akarják fölépíteni egészen?

Eppen azért, mert e nagy hiba talán egyedül vagy leginkább Bácskában van; nekünk kellene a kezdeményezést tennünk, mert mi tudjuk e változás szükségességét leginkább átérzeni és indokolni.

Hogy minő alkatu kinevezési rendszer volna a legkívánatosabb és leginkább célravezető; annak megítélésére nem csekélységem illetékes; de azt hiszem, hogy nem volna szükséges azért a meglevő állapotot feltorgatva, államhivatalnokokká lennünk; volna arra expediens, hogy megmaradhassunk továbbra is annak a közösügyes paripának, melyen állam és közigazgatás oly kedélyes egyetértésben nyargal.

T. jegyző urak! Ha összejönnek az idei közgyű-

lésre, — nézzenek ki a megyepalota ablakaiból arra a szegény templomra — és aztán építsenek serényen tovább azon az épületen, a melynek az alapját oly szépen lerakták.

Egy segédjegyző.

Hirek.

Trefort miniszter ur e hó 17-én Kalocsán bíboros érsekünk vendége volt. 18-án meglátogatta az ottani összes kulturintézeteket, u. m. a preparandiát, szeminariumokat, konviktust, apáciskolákat és kórházakat s a tapasztalt mintaszerű rend és fegyelem, nemkülönbben a törvényszerű tanulmányi vezetés fölött teljes megelégedését nyilváníttotta.

Az adai iparosiskolákat Jágócsi Péterffy József, miniszteri biztos ur, a földm., ipar- és kereskedelemügyi miniszterium által első ipartanodák számára kiadott szabadkézi rajzminták és a második füzetével ajándékozta meg. Fogadja öngyűsége ezekért szíves köszönetünket. A tanítói kar. F.

Ujvidékről Jalic Ignác táviró tiszt Szolnokra helyeztetett át.

Beküldetett. Egy kegyeletes tény megörökítésének kérek becses lapjában helyet. A szép doroszlói díszsorsókat kellemes meglepetésben részesíté Divald Gyuláné ö nagysága, midőn nemes szíve sugallatát követve 100 frtot tett le kezéimbe, hogy azon a díszsorsó zászljára felírtatott ellátott himzett szalagot rendeljek meg, jóhírű cégnél. Megbizatásomat annál örömteljesebben fogom teljesíteni, mert a gyönyörű szalagot ellátandó zászló egyuttal templomomat is ékesítendő. Fogadja a nemes lelkű urhölgy a díszsorsó hálijával egybekapcsolt hálás köszönetemet. Doroszlón, 1883. október 21-én. H. I.

Lopás a vasuton. Egy újvidéki ember panaszt emelt a szabadkai kapitányságnál f hó 17-én, hogy Budapestről Ujvidékre utaztában egy III-ik osztályú vasuti kocsiiban elaludt, ismeretlen tettesek mellényét kigombolták és a belső mellényzsebben levő pénztárcáját 350 frttal elvitték, — csak a szabadkai állomásnál ébredt fel és itt vette észre kárát. Az a nevezetes, hogy a koci tele volt utazókkal, de azért a tettest senki sem érte utol.

Vasárnap virradóra Apatinban nagy tűz volt; hallomás szerint 7 ház leégett.

Köri szolgávé Páncsics Sándor urasági inas választatott meg.

Az általános megyei tisztújítás híhetőleg f. évi december 20-án s következő napjain fog megtartatni.

Értesítés. a bácsmegeyi női kézműipar kiállítás díszokmányai a járási tekintetes szolgabíró urakhoz küldettek szíves kézbesítés tekintetéből. A szántovai, sztanicsi, rigyicai, katymári kiállítóké Késmárky Béla úrnak; — az almási, bajmoki, melykúti és tataháziaké Deák Zsigmond úrnak; — az apatini, bezdáni, monostorszeghi, prigleveci-sz.-iványiaké Alföldy József úrnak; — a bresztováci, filipovai, veprováci, ó- és új-sziviaciaké Latiovics Gyula úrnak; — a b. csi, hodsági, és vajszkaiaké Nagy József úrnak; — a csebi és palánkaiaké dr. Eremin György úrnak; — a cservenkai, ó- és új-verbázi és kulaiaké Schick Mátyás úrnak; — a bajsai, csantavéri, hegyesi, ó-morovici, pacseri és topolyaiaké Császár Ferenc úrnak; — az ada és ó-kanizsaiaké Matkovics Lajos úrnak; — az ó-becsei és bacsöldváriaiké Gombos Béla úrnak; — a titeli járás jutalmi Nikolics Szevicsláv úrnak és a zsbalyai Raics Miklós úrnak. Zombor, 1883. október 22-én dr. Margalics Ede titkár.

Sátor Jenő, Szabadkáról Győrre áthelyezett kir. ügyész tiszteletére az ottani ügyvédikar és értelmiség f. hó 18-án bucsulakomát rendezett.

Bácsban a nagykosma légezt s az eddigi hírek szerint a vendéglős huga, éppen nászjelenén, férjestül a tüzben veszett.

Bezdanból Dr. Blitz Sándor orvostudor, a 17. sz. budapesti katonai kórházhoz tartalékos főorvossá neveztetett ki.

A gróf Zichy Jenő úr tiszteletére rendezett bankett nyilvános elszámolása. Bevétel 306 forint 80 kr. Kiadás: Mihelics vendéglősnek 256 frt; a zenészeknek 30 frt; a kertésznek 13 frt 80 kr; borralvaló a felfolyamodó megyei legényeknek 5 forint; a szakácsnéknak 2 frt. Összes kiadás 306 frt 80 kr. Minthogy a bevétel a kiadásokat teljesen fedezte a bankett díjak azoktól kik magukat arra bejegyeztették, de abban részt nem vettek: el nem fogadtatnak. A rendezőség nevében: dr. Margalits Ede.

A folyó hó 20-án tartott jegyzői szigorlatok alkalmával oklevelet nyertek: Deák Lajos almási lakos; Zsótér Ákos hegyesi segédjegyző pedig pótlólag a szerb nyelven is képesített.

Előmunkálati engedély. A m. kir. közmunka- és közlekedési miniszterium, Dudás Lajos zentai városi jegyzőnek és dr. Freund Sándor ügyvédnek, engedélyt adott a Zenta városától Topolyáig tervezett keskenyágú vasut műszaki előmunkálatainak foganatosítására.

A zombori Nép kör f. évi november hó 4-én d. e. 10 órakor ujonan bérelt vadászkerület helyiségében közgyűlést tart.

Csődhirodmetény. Vukovics István szabadkai lakos ellen, bej. határidő nov. 2. Csődbiztos: Orsay Vilmos törvénytudó bíró, tömeggondnok: Reinitz Márk ügyvéd.

Pályázat. A zombori kir. törvénytudó mellett a német és szerb, valamint a többi délszláv nyelvekre rendszeresített két hites tolmácsi állomás üresedésben lévén. Ügyvédek és jogvédett egyének más hasonló nyelvképességgel bírók felett elsőbbségben részesíttetnek. Terminus november hó 15-éig.

Pályázat. A szegedi pénzügyigazgatóság kerületében 1 frt 30 kr. napi-szold és mellékletmennyekkel egy pénzügyi állás betöltendő. Kérvények november hó 1-ig nyújtandók be.

Mileticsre egy 12 október oldalú dichimnusz jelent meg szerbül. Írója nem merte magát megnevezni s Szeréből keltezi ódját; melyet ugy Miletics, mint a szerb irodalom bizonyára szívesen elengedett volna neki.

Kulai illetőségű Fischer Lajos közhonvéd, szerelmi desperatióból, az újvidéki r. k. temetőben agyonlőtte magát.

Bács-Bodrogmegye. (Felső II, III. alsó, telecskai II., tiszai I, tiszai II, felső I. és közép járás.) A felső II. járásban a vetések jól fejlődnek; a tengeri ferges; a III. alsóban a repcék szépek; a tengeri jó közép-termetű; a telecskai II. ban a repce gyenge; a tengeri ferges; az I. sőt tiszaiiban a tengeri-termetű jó a szőlő rohad; a tiszai II. ban a tengeri ferges; a repcék szépek; a sarju és a köles közép-termetű; az I. sőt felsőben a vetések szépen kelnek; a tengeri közép-termetű; a középben a repcevetések szépek; a burgonya közép-termetű.

Az adai ipariskolának nem 97, hanem 118 tanulója van.

A zombori kaszinó-egyleti dalárda vasárnap tartott rendkívüli közgyűlésében alelnöknek Falcioné Nándort, zeneműtárosnak Zsulyevits Jánost, szertárosnak Kulits Mártont, választmányi tagnak pedig Denk Emilt választotta meg.

Mukits Janos polgármester fegyelmi ügyében a belügyminisztérium a következő rendeletet bocsátotta ki: 43427. szám IV. a. Szabadka szabad királyi város közigazgatási bizottságának folyó évi május hó 29. én 183. 144. sz. a. hozott határozata, — mellyel Gálfy György és társai, ugy Malagurszki Simon, Mamuzsich Lázár törvényhatósági bizottsági tagok Mukits Janos polgármester ellen a fegyelmi vizsgálat elrendelése iránt beadott kérelmekkel elutasították s az első helyen emített kérelmezők beadványában foglalt, a közigazgatási bizottságra nézve sértőnek jelzett kifejezés, megtorlása végett a feljelentés a kir. ügyészséghez áttétetni rendeltetett.

Beküldetett. Hétfőre virradóra az apatini utcai Veszelovszky-féle kocsmában éjjeli 1—2 óra között az ott mulató kőművesek összevesztettek s egyik megugrott társukat az utcán elkapván, az utcán keményen elütlegelték. Hogy rendőr nem volt kéznél, az nem csoda, mert 4—5 óráig legényből minden pontra nem jut; de hogy baktert nem látott az utcán senki, az minden esetre rossz jel a közelgő téli sötét zimankós éjszakákkal szemben. Általában a bakter urak, akik 9—11-ig sétálgatnak, aztán elpárolognak helyeikről, korántsem érzik azt a szigorú kontrollt, mely még két év előtt is mintaszerűen példássá tette városunk éjjeli nyugalomát. A városi szegényháza felügyelő ácsinasok a nagy zajra előnyomult szomszédoknak egyenesen azt mondták, hogy ők már régen hallgatták a zajt, de bakternak híre se látták. Egyébiránt az elvert Dujnovics Mihály szelencsei kőműves, bizonyosan nyomra vezető a rendőrséget, ugy a verekedés-kérve, valamint a bakterok kötelességmulasztása iránt. Ha ezeket most nem dreszszirozza meg a rendőrség, akkor szomorú téli közbiztonsági állapotoknak nézhetünk eléje. A kocsmárosok is segíthetnek némileg e bajon, ha a zárórák betartására szorítottatnának. Több felriasztott apatini utcai lakos.

Kulán szombaton nyitották meg a kaszinó szép új helyiségét.

A zentai járásban, a faiskolák őszi látogatása befejeztetvén, Martonos községet kivéve, a többi a fatenyésztés és nemesítés terén dicséretes buzgalmat fejt ki.

Az országos kiállítás központi bizottsága az összes kerületi és helyi bizottságokhoz a következő körlevelet intézte:

„Mintán a szervezési szabályzat 15. §-ának 1. pontja szerint a kerületi bizottságnak egyik fontos feladatául ki van tűzve, hogy a kerület versenyképes iparosait és gazdáit a kiállításban való részvételre serkentsék és a részvétel esetleg buzdó iparpártolók előzetes megrendelése által lehetővé tegye; mintán továbbá az általános kiállítási szabályzatot, valamint az egyes csoportok részletes programjait, nemkülönben a bejelentési íveket a ker. bizottságnak meg is küldöttem; mintán végre kívánatos, hogy a folyó év végeig kitűzött bejelentési határidő lejártáig a kiállítók tényleg bejelentésük kiállítandó tárgyaikat, felkértem a ker. bizottságot, hogy a feladat megoldása végett most már minden haladék nélkül erélyesen intézkedjék. — Ezen feladat minél sikeresebb teljesítése végett szerezzék meg az illető ipar és kereskedelmi kamráról a kerületében létező iparosok névlajstromát, szemelje ki azon iparosok neveit és lakhelyeit, akiket oly tárgyak kiállítására képeseknek tart, melyeknek bemutatása a nemzeti ipar versenyterén szükségesegek vagy a hazai iparnak teljes feltüntetésére végett kívánatosak. — Forduljon továbbá a kerületben levő gazdasági egyletekhez a végett, hogy a jelesebb gazdák névsorát közölje a kerületi kiállítási bizottsággal, nevezetesen azoknak, kik a mezőgazdasági temelés egyik vagy másik ágában kitűnő eredményeket tudnak felmutatni és mind ezeket vagy szóval a helyi bizottságok útján vagy külön megbízottak által vagy ott, ahol az nem igen lehetséges, levélben szólítsa fel az egyuttal beküldendő bejelentő ívek kitöltésére és beküldésére. — A bejelentési íveknek kellő kitöltése végett szolgáltatson szóbeli, vagy ha kívánatlik, írásbeli utbaigazítást. A szétküldött bejelentési íveket tartsa jegyzékben és a bizonyos rövid határidő alatt vissza nem érkezőket sürgesse szóval vagy írásban addig, míg választ nem nyer. A beérkezett bejelentési íveket vizsgálja meg a végből, hogy azok a szabályzat értelmében kellően ki vannak-e töltve, a netán e tekintetben felmerülő hiányokat rövid uton igazíttassa ki vagy ha ez lehetetlen volna, új ívek betöltéséről gondoskodjék. Ha a bejelentési ív rendben van, akkor megvizsgálandó, vajjon a bejelentett tárgy a bizottság nézete szerint a kiállításra bocsátható-e. Erre vonatkozó esetleges megjegyzéseit vagy magán a bejelentési ív egyik példányán, mely aztán az orsz. bizottság levéltárában marad és a bejelentővel nem közöltetik, vagy külön hozzá fűzött íven tegye meg. Végre a bejelentési íveket koronként és pedig minden hó végén csoportok szerint rendezve küldje meg az orsz. bizottságnak. Az első ily küldeményt már f. évi november hó 1-én elvárom. Matlekovics s. k. államtitkár, elnök.“

Bajáról Pongrácz Mátyás 11 éves I. oszt. gimn. tanuló, városi hajdu fia, e hó 13. án nyomtalanul eltűnt a szülői háztól.

Katy községben postamesteri állomásra pályázat nyitattott.

Boros Márton 8965 frtra becsült ingatlanai elárvereztetnek október hó 30. Zentán

A „Bácska“ 64. számában a kovilsventiváni jegy-

zaválasztást ezen mondat fejezte be: „Valahára tehát a sokat hányatott község jó kezébe kerül.“ Hogy jó kezébe került a választással, azt annál inkább mondhattuk, mert a megyei hatóság tudtával s helyesléssel történt az új választás. Hogy e községet sokat hányatottnak jelezte, azért tehetjük joggal, mert 1882. aug. 30. óta nem volt rendes állandó jegyzője; pedig ha valahol, hát ott a csajkásjárásokban fontos, hogy a község politikai feje soká ne hiányozzék s a felelős hazafias vezetést ne nélkülözne. Mindezeknél fogva szörnyű badar és személyeskedő volt az a két felszólalás, mely e mondatot a jegyzői hivatal ideiglenes vezetőjére vonatkoztatta Igenis, Sándor Géza úr vett át restanciát is, és mint az átvételi jegyzőkönyv mutatja, helyes rendben adta át a községet, szolgáljon neki e nyilvános elismerés elégtételül, az áskálódnak pedig leckéül. A szerkesztő.

A személyszállító gőzösök menetrendje 1883. évi október hó 16-tól kezdve további intézkedésig. Felfelé: Bezdánból Budapestre: hétfő, szerda, csütörtök, szombat és vasárnapon 10 órakor délelőtt. Lefelé: Bezdánból Zimonyra: hétfő, szerda, csütörtök, péntek és vasárnapon 5 órakor reggel. Bezdánból Orsova- és Galacra: vasárnap és szerda 5 órakor reggel. A lefelé menő hajók itt Bezdánban éjjeleznek és innen pont 5 ór. reggel indulnak. Budapestre okt. 15. lefelé menő hajó 16. án reggel 7 órakor induland. A mohács-pécsi vasut vonatai a gőzösök meneteivel közvetlen összeköttetésben állanak. Bezdán, 1883 október 7-én. Az ügynökké.

Irodalom.

Beküldetett „Szeged Hálája“ c. műlap. Kiadó Burger Gusztáv, Szegeden. Nagy és kis emberek, ismert és ismeretlen írók alkalmi följegyzéseit s az új város kiválóbb középületeit tartalmazza. Érdekes alkalmi emlék. Ara: ?

Az adai iparos tanulók oktatása.*)

Ada, 1883. okt. 3.
Ami nevezetes századunk állhatatosan hangzott alapos nevelést, célszerű oktatást. Köztudomású dolog, hogy hazánkban nem is késtek, nem is késnek közoktatásunk vezérferfiak küzdelmeik közt megvalósítani a jeles intő szót. Ezen állításomban reménylen senki sem fog sokat, vagy ellenmondást találni; mert hisz ma már a magyar tanügyet tisztelettel igénylő állásban találhatjuk.

Habár a nagy munka, különösen az 1868-ik év óta, a nehéz kezdeten már túl van: mégis, tekintve a hazai közoktatás és népnevelés kellő felvirágoztatását, mindegyre nem csekély, sőt számos és nagy új intézkedéseknek tanai vagyunk; részint teljesen új intézetek felállítására, azokban képzés mivolta, részint a szükség szerű átalakítás mellett nemzeti közoktatás fejlesztése tekintetéből. Nincs szükség sokatmondó idézetekre, örömmel győződik meg ezek igazságáról, ki figyelemmel tekint be az egyes községek, felekezetek iskoláiba, látván azt, hogy ezek már is a tanítás és tanulás mily dicséretes tudatára ébredtek.

A most sűrűbben keletkezett népiskolai törvények, tanügyi rendeletek közül nagy feltűnést keltett az 1882-ik évi, vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 23439. szám alatt kelt, az iparos tanulók iskoláinak szervezésére vonatkozó rendelet; mely a leendő hazai iparosok képzését tűzte ki célul. És mely iskolák szervezése sürgősen keresztül viendő.

Szokatlan jelenetként tűnt fel ez a rendelet, mert míg külföldön az ily események, mint péld. vasárnapi iskolák felállítására, iparos tanulók tanítása, felnöttek esti oktatása, kisdudóvó intézet alapítása, vándor-méhésztanító, háziipar oktató, faiskola felügyelő sat. kisebb nagyobb községekben rég népszerűekké lettek, addig nálunk az ily intézmények létrehozása csak némely, értékben hatalmas község polgárainak lelkében ébredt föl.

Ezekenkívül meg némely községben ez ily fontos intézkedések szükséges és üdvös voltát vagy be nem látva, vagy anyagi nélkülözés tekintetéből csak a felsőbb befolyás s erkölcsi kényszerítés mellett vertek gyökereket; még sok illetékes község hátrább hagyta e főötti gondjait.

Ezen honfiai panasz csak általánosságban hangzik le ajkainkról. Hála a gondviselésnek, annyi életrevalósággal bír nemzetünk, hogy a józan ész és az állampolgárság visszautasíthatlan követeléseit, a magas szeszmet megvalósítani, életbeléptetni törekszik; mindenrendű polgártársnak alkalmat nyújtani a szellemi életének összhangzó kiművelésére jó nevelés, célszerű oktatás által.

Mielőtt az ipartanodákról általánosságban, s Adán felállított iparos tanulók oktatásáról részletesen szólnánk, vessünk egy futó pillanatot az ezekkel rokon némely felsőbb tanintézetek keletkezésére; ilyenek a reáltanodák és technikai tanintézetek, melyek közül a bécsi 1770-ben állítottott, 1809-ben célszerűbb szerkezetet nyert; a prágai 1806-ban, a gráci 1810-ben, a brüni 1811-ben állítottott fel. Ez időtájtban a reálok-tatás ügye mindinkább emelkedett. Az ausztriai birodalomban új reáltanodák léptek életbe, másutt meg a magasabb ipar követeléseinek megfelelő tanszékek rendeztetek, mint vegytan, mértan, rajz, építészet sat. számára. 1840-ben számos négy osztályú elemi, kisebb-nagyobb szaktanodák állítottak. Hazánk 1836-ik évig egy ily tanintézettel sem bírt, — hacsak az egyetlen-hez csatolt mérnöki intézetet és a selmeci bányászakadémiát ezek közé nem akarjuk sorolni.

Nálunk Magyarországon — tán nem egészen mi vagyunk okai — az iparnak igényei alig valának akkor még ismerve, annál kevésbé méltányolva. Nem egyszer felhangzott itt ott egy-két serkentő szózat az ipar és ennek megfelelő műveltség ügyében, de hiányzott... leginkább a reáltanodák célszerű ismerete mellett azon befolyás, mellyel célszerű oktatás, az iparos osztály anyagi és szellemi emelésére, az ipar fejlesztésére, a közjólét előmozdítására hat. Az 1825—27-ik

* Ajánljuk e közleményt a zombori iparosoktatás botrányosan hanyag és kötelességmulasztó vezetőinek. Reklamációkat ez ajánlást illetőleg szívesen fogad a szerkesztőség.

évi orsz. tanulmányi bizottmányának közoktatási szervezetében sem találunk ezekről említést. Csak 1846-ban főg József 50 éves nádori méltóságának megünneplése alkalmával nyitattott meg a József-ipartanoda, melynek célja az oly ifjaknak, kik bármely iparágat választanak, nyujtson benne kellő ismeretek szerzését. E tekintetből három szakaszra lón felosztva, u. m. a mezői gazdasági, műipari és kereskedelmi szakra. Ugyanazon évben Pozsony városa hasonló tanintézetet nyitott.

Később itt ott alsóbb kereskedelmi magániskola keletkezett, melyeknek fejlődését a reáltanúggal az 1848-ik évi zavarok gátolták. Azonban az ország nevezetesebb városaiban ezeknek felelevenítését, a reál-az ipartanodák fejlődését, az iparos tanulók iskoláinak felállítatását az 50-es évek elején találjuk.

Ez újra támadt életet csak fővónásaiban is érinteni, messze vinne feladatunktól; de szükségtelen is mutogatni azon tanügyi intézmények jótékonyosságait, melyek azoknak kötelmeikké tétettek, melyeket az intézetek, így az ipartanodák méhökben magokkal hordanak. Bizonyára ezek a hazának jó szolgálatot tesznek.

A rövid idő múlva törvényt válandott ipartanodai rendelet eljuttott községünkbe is, melynek alapján a kiküldött ipartanodai bizottság előterjesztésére szeptember 7-én tartott rendes községi képviselői gyűlésben a szervezeti javaslat elfogadtott, mely a következőket foglalja magában.

1. A helybeli iparos tanulók részére — vallás és nemzetiség különbség nélkül — az előkészítő és az első szakosztály azonnal felállítandó.

2. Az előkészítő osztályban hetenkint 5 órai, az I. szakosztályban pedig 7 órai oktatás elrendeltetik.

Az oktatás csütörtökön délután és vasárnap délelőtt eszközöltetik; és pedig:

Csütörtökön az előkészítő osztályban tanít 5—6. Katona János tanító olvasás, írást 1 óra. 6—7. Gyetvay Béla tanító számtant 1 óra. Vasárnap ugyan az előkészítő osztályban 8—9. Gyetvay Béla rajzot 1 óra. 9—11. Katona János olv. írást 2 óra. Összesen 5 óra.

Csütörtökön az I. szakosztályban tanít 5—7. Fridrik Tamás számtant, mértant 2 óra. 7—8. Wolf József olvasást, fogalmazást 1 óra. Vasárnap 1/2 8—1/2 10. Aksámovics György szabadkézi rajz 2 óra. 1/2 11—1/2 12. Fridrik Tamás mértani rajz 1 óra. Összesen 7 óra.

Az előadás a belső iskolai épület két fosztályában fog tartatni.

(Folyt. köv.)

Felelős szerkesztő: Dr. MOLNÁR ISTVÁN LAJOS.
Laptulajdonos és kiadó: Bittermann Nándor

HIRDETÉSEK.

Hirdetmény.

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy

az őszi átköltözködés alkalmára
bútorszállító-kocsikat

készítettem. Ez által azon helyzetben vagyok t. megbízóim átköltözködését, rövid idő alatt s igen szerény árak mellett eszközölhetni.

Spitzer Bernát,

szállítási üzlete Zomborban,
a cs. kir. Dunagőzhajózási-társaság ügynöke

HARLANDER
kötőfonala és orsócérnája
(Strickgarn) 16—2 (Spulenzwirn.)

A bécsi és párisi világtárlaton a legelső díjakkal kitüntetett.

Kitűnő minősége miatt közkedvelt.

A kötőfonál gyári jegye. Az orsócérna gyári jegye.

Kaphatók a haza minden nagy- és forgalmas kis-kereskedésében.

Földmunka árlejtési hirdetmény.

6000 folyó méter hosszúságú töltésvonal kijavításához szükségeltető 45—50 ezer köbméter földnek 80—100 méter közép távolságról talicska és kocsikkal leendő mozgósítása tárgyában Ada községhezánál f. évi október hó 26-án d. e. 9 órakor nyilvános szóbeli árlejtés fog tartatni, a melyre a vállalkozni szándékozók ezennel meg hivatnak. — A leteendő biztosíték 1000 frt leendő. Az árverési feltételek a községhezánál betekinthetők.

Ada, 1883. október hó 14-én. 2—2

Poppovics Szilárd,
jegyző.

Milutinovich Illés,
bíró.

Örömteljes kilátás betegeknek és lábadoóknak.

Ahol már mi sem segített, ott az első, egyedül valódi, 59-szer kifütytetett HOFF JÁNOS-féle maláta-gyógytápszer-készítmények százezreknek, kik iránt csaknem minden remény elszalott már, segélyt és gyógyulást hoztak s a szenvedőnek életét és egészségét visszaadták.

(A felgyógyultak saját szavai.)

Az alkalmas erősítő szer bírásának bizonyossága, megfizethetetlen a betegség által elgyengültekre nézve. Ilyen bizonyosságot kölcsönöznek a fejlődelmek nyilatkozatai a Hoff János-féle maláta-kivonati egészségi sörnek. Oettingen Wallenstein hercege Münchenben azt mondta, hogy „Kötelességemnek ösmerem a Hoff János-féle maláta-kivonati jótékony találmányára a szenvedőket figyelmeztetni.” Keresztély, Dánia királya, ugy nyilatkozott, hogy a Hoff János-féle maláta-kivonati egészségi sörnek jótékony gyógyerejét úgy magán, mint házában magas tagjain észlelte. Az osztrák császárné ez erősítő maláta-kivonatot egyszer, súlyos betegsége alatt, orvosa tanácsa folytán itta, és férje a császár a feltalálót, cs. kir. koronás arany érdemkereszt-tel és udvari okmánnyal tüntette ki. A londoni egészségügyi kiállítás a Hoff János-féle maláta-kivonatot díj-éremmel (59) tüntette ki. — Ezek a betegre nézve oly bizonyítékok, melyeket az orvosok is elismernek. A katonai orvosok, a német háborúk alkalmával: 1864., 1866., 1870 és 1874-ben legnagyobb mértékben vették alkalmazásba és pedig — közzétű irataik szerint — a legjobb sikerrel. Magánosok napoként küldenek gyógyjelentéseket, mint pl. a következő:

HOFF JÁNOS

cs. kir. udvari szállító, osztrák kir. tanácsos urnak, a wnlódi maláta-kivonati készítmények feltalálójának és egyedüli készítőjének, Európa csaknem valamennyi fejletlene udv. szállítójának Bécsben, I. Gyári rektár: Graben, Bräunerstrasse 8., Gyár: Grabenhof, Bräunerstrasse 2-ik szám.

Eger, szeptember 1.

Nagyon tisztelt uram! Ezennel megkérem, hogy megrende-
lésemet azonnal és pontosan teljesítse, mert én az ön gyógy-
erejű és Isten áldásával kegyetlenesen ellátott maláta-készítményei-
nek, melyeket ön a szenvedő emberiség javára készít, a fogyasztó-
ja és becsülője vagyok. Midőn még 1860-ban Braunschweigban
laktam, gyomor- és aranyérbajom ellen csodálatos sikerrel az ön
felülmúlhatlan gyógyító maláta-kivonatot vettm igénybe. Most 22
évi egészségem után ismét megbetegedtem s ismét az ön gyógy-
hatású maláta-készítményeirehelyt folyamodtam; tudom és bizom
benne, hogy jobban leszek, mert eddig még csak 16 üveg ma-
látasört és 4 font csokoládét használtam és sokkal jobban érzem
már magamat. Mondhatom, hogy az emberiség önmek egy örök-
kös emlékkövet fog állítani, mert ön a feltalálója azon jó iz-
lésű csokoládé, malátasör és bombonsóknak, a mely gyógyszert
minden ember szívesen használ, mert ez által nem adja ki
pénzt hiabavalóságra.

Az ön 58 kitüntetése Isten és emberek előtt igazságos ér-
demek. — Hazi orvosom Fliesz főtanító urnak ajánlotta az ön
maláta-kivonatait, ki is önmek azok hatásáról köszönetét nyil-
vántotta; édes anyja élete megmentését csakis az ön maláta-
kivonatajának köszönheti. Ugyisint Kujava hivatalnok a mag-
deburgi biztosító társulatnál, kinek nejét már végleg feladták,
s jelenleg ép és egészséges. Édes anyámról a következőkkel ér-
tesít em: 9 évi hosszú betegsége, mely elgyengülés, gyomor-
melbetegség és sápkórból állott, kivonataj-ak 7 és fél hónapi
használatá után, és pedig maláta-csokoládéjának, melyet napo-
ként 3-szor: reggel, délben és este vett, egészséges lett, úgy
hogy most mint 78 éves asszony a háztartást vezeti, és imád-
ságában köszönettel veszi föl az ön nevet. — Ide mellékelve
küldök 10 frtot, s kérem, küldjön maláta-kivonatsört és maláta-
csokoládét Velencébe, a Bauer-féle szállodába. Örök hálával

Radolinszki S. főhivatalnok.

ÁRAK: Maláta-kivonati egészségi sör 1 pala 60 kr.
11 pala 6 frt, 28 pala 15 frt, 58 pala 30 frt. Egy fél
kilo maláta-csokoládé I. 2 frt 40 kr., egy negyed kilo 1 frt
30 kr. II. Fél kilo 1 frt 60 kr., egy negyed kilo 30 kr. III.
Fél kilo 1 frt, negyed kilo 60 kr. — Maláta-cukorkák egy
zsebk 60 kr., 30 és 15 kr. — Maláta-kivonat egy üvege
1 frt, kisebb 60 kr. — Gyermektápmalátaliszt 1 frt. — Egy
malátafürdő 80 és 50 kr. — 2 frt érteken alul semmi sem
küldetik. Az első, valódi nyálka-öldé, Hoff János-féle mell-
maláta-cukorkák két papírban vannak. Vétel alkalmával
határozottan ilyeneket kell kéri.

RAKTÁRAK: Zomborban: Gallé Emil gyógy-
szertárban s Hrabovszky és Sztrilich (azelőtt Popits Ist-
ván) fűszerkereskedésében. **Baján:** Michitz Istvánnál.
Cservenkán: Knefely F.-nél. **Djakováron:** Kohn Adolf-
nál. **Eszéken:** Wilhelm I. és társánál. **N.-Beeskereken**
Menczer Lipót gyógyszerertárban. **N.-Kikindán** Rothwen
Péternél. **Ujvidéken:** Wagner testvéreknél. **Páncsován**
Radda F. gyógyszerertárban. **Vukováron:** Michailovich
Tivadarnál. **Versecen:** Hoffmann testvéreknél. **Szabad-
kán:** Gálfy György gyógyszerertárban. **Zentán:** Kupkay
7-1 Géza gyógyszerertárban.

Hirdet-mény.

Egy pár jeles táxli vagy kopó
kutya kerestetik megvétel végett.
Szives ajánlatok *Kratky Ernő* cím
alatt *Véméndre* Baranyamegye kül-
dendők.

Eladó

akár csere, akár adásvétel útján, Zomborban
Ötvös és Deák körutak sarkán fekvő 153. ö. i.
számu

VENDÉGLŐ.

Tartalmaz: 7 szoba, 4 konyha, 2 pince, 1
kamra, felszer és istálló.
Alkudozhatni ugyanott

Juhász Mihály,
tulajdonossal.

1—1

3816. sz.
kig. 1883.

Pályázati hirdetmény.

Gajdobra községében leköszönés folytán ürese-
désbe jött, s szabályrendeletileg évi 400 frt készpénz
fizetéssel javadalmazott, úgy nappali látogatásért 20
kr és éjjeli látogatásért 50 krnyi díjjal összekötött
község orvosi állomásra ezennel pályázat nyitattik.

Felhívtnak mindazok, kik ezen állomásért pá-
lyázni óhajtanak, hogy orvosi oklevéllel, továbbá ed-
digi netáni gyakorlatokat igazoló, ugy a német nyelv-
nek ismeretéről tanuskodó bizonyítványokkal kellően
felszerelt pályázati kérvényeiket alulírott szolgabírói
hivatalnál f. évi november hó 3-ig, mint a választási napig
kizárólag benyújtani el ne mulasszák.

Palánkán, 1883. évi október hó 8-án.

Dr. Eremin,
szolgabíró.

3—2

Hirdetmény.

Rigyica községében az adóvégrehajtási állomás
megürülvén, mely állomás elnyerésére pályázat nyit-
tatik.

Ezen állomáshoz következő javadalmazás van egy-
bekötve.

Készpénzfizetés egy évre a kö ségi pénztárból
150 frt.

Végrehajtási díj fejében évenként mintegy 200—
220 frt.

Folyamodók folyamodványaikat f. évi november hó
7-ig alulírt községi előljáráshoz címezve — nyujt-
sák be.

Rigyicán, 1883. évi október 20.

3—1

Egi Mór,
jegyző.

Pfeffer Pál,
bíró

5412. sz.
tk. 1883.

Árverési hirdetményi kivonat.

A zombori kir. törvényszék mint telekkönyvi ha-
tóság közhírré teszi, hogy Loeblich Carolina végrehaj-
tatónak, Tovilov Gávra végrehajtást szenvedő elleni 350
frt tőkekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügy-
ben a zombori kir. törvényszék területén lévő Zom-
bor város határában fekvő a zombori 4119. sz. tjkvben,
Tovilov Gávra nevében álló A+2. és 3. sor (20203—20207)
hrsz. és 20215. hrsz. számú 9 hold 739⁵/₁₂ öl szántó,
rét és szőlőföld s 721. számú szállásházra az árverést
1866 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban el-
rendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1884.
évi január hó 11-ik napján délelőtti 10 órakor a kir. te-
lekkönyvi hatóság, illetve a kiküldöttnek hivatalos he-
lyiségében megtartandó nyilvános árverésen a megállá-
pított kikiáltási áron alól is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsára-
nak 10% át készpénzben, vagy az 1881. LX. t. c. 42.
§-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi
november hó 1-én 3333. sz. a kelt igazságügyminisz-
teri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpa-
pírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881.
LX. t. c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bi-
roságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű
elismervényt átszolgáltatni.

Kelt a zombori kir. törvényszék mint telekkönyvi
hatóság 1883. évi szept. hó 20. án tartott üléséből.

Széchényi Jozsef,
kir. tvszéki elnök.

Bielitzky Kálmán,
kir. tvszéki jegyző.

A zombori faiskolában

80—100,000 drb két éves

akácafa 1000-e 5 frt,

továbbá

40,000 egy éves gleditschia

triacanta 1000-e 6 frtért

kaphatók.

A kertészeti bizottság.

3—2

HIRDET MÉNY.

Van szerencsém a n. é. utazó közönségnek szives tudomására
hozni, hogy *Kulán*, a főtéren levő

az „Elefánt- hoz“ címzett

SZÁLLODÁT

átvettem; azt a n. é. közönség minden kényelmének megfelelőleg
célszerűen berendeztem, és f. évi november 1-től magam kezelem.

Bátor vagyok ez alkalomból szives figyelmét arra is felhívni,
hogy a n. é. közönség kényelmére és rendelkezésére egy e célra
ujjonnan beszerzett díszes omnibuszom, a verbászi
vasutttal naponta háromszor fogja a közlekedést fenntartani. (Árak
ugyanabban kifüggesztvék.)

Egyebekben pedig főtörekvésemet oda fogom irányozni, hogy
a n. é. közönség kegyét minél inkább kiérdemeljem.

Kiváló tisztelettel

Homay József,

vendéglős *Kulán*.

4—2